

GUZUN MARIN

ÎNJUMĂTĂȚIREA PRAZNICULUI CINZECIMII

Abordare istorico-liturgică

**Lucrare de Seminar susținută la disciplina Liturgica Generală (anul I),
sub îndrumarea părintelui profesor Petru Pruteanu**

Nota îndrumătorului: Deși are câteva lacune (inclusiv la aparatul critic), lucrarea a fost acceptată pentru curajul studentului de a aborda un subiect inedit pentru liturgica românească, fără să existe surse bibliografice directe la această temă.

ZĂBRICENI, 2007

Sărbătoarea Înjumătățirii Cincizecimii este prăznuită de către creștinii ortodocși spre cinstirea celor două mari sărbători, a Paștilor și a Rusaliilor, ca pe una care le unește și le leagă pe amândouă. Se știe că iudeii aveau trei praznice importante. Cel dintâi praznic era Paștile, care se săvârșea în prima lună, ca amintire a trecerii prin Marea Roșie. Al doilea praznic era Cincizecimea, care amintea petrecerea în pustie a poporului israelit, după trecerea prin Marea Roșie; că până ce au primit legea prin Moise, ei au petrecut cincizeci de zile în pustie. Al treilea praznic al lor era acela al Corturilor, care amintea de cortul pe care Moise l-a văzut în norul de pe munte și cu ajutorul meșterului Veseleil, la construit în șapte zile. Acest praznic mai amintea și cea dintâi culegere a roadelor câmpului după încetarea rătăcirii din pustie. Deci, la mijlocul răstimpului dintre cele două mari praznice, Iisus, stând în mijlocul lor a strigat cu glas mare: „*De însetează cineva, să vină la Mine și să bea*” (Ioan 7,37). Prin această învățătură Hristos S-a dovedit pe Sine Mesia, făcându-se Mijlocitorul și Împăciuitorul nostru cu Părintele Său cel veșnic. Pentru această pricină sărbătorind praznicul de acum și numindu-l Înjumătățirea Cincizecimii, laudăm pe Hristos și punem înaintea tuturor cinstirea fiecăruia din cele două mari praznice.¹ Căci „*Sosit-a jumătățirea zilelor, care se începe de la mântuitoarea Înviere și se pecetluiește cu dumnezeiasca Cincizecime; și strălucește având strălucirile din amândouă părțile și unindu-le pe amândouă; și este prăznuită, arătând mai dinainte slava ce va să fie a stăpâneștii Înălțări*”.² După cum vedem și în Stihira de la Vecernia Înjumătățirii Praznicului, sărbătoarea se îmbracă într-o îndoită splendoare, care se potrivește rădăcinii celor două mari sărbători, fiind o sărbătoare a harului, ea își are originea încă din cele mai vechi timpuri. „Dacă începutul sărbătorii Înjumătățirii praznicului Cincizecimii nu se putea fi văzut în canoanele apostolilor (Can.37), abia apariția sărbătorii se face auzită într-un sinod local de la Antiohia (Can.20) în săptămâna a patra a Cincizecimii. Iar pe timpul Sf. Ioan Gură de Aur sărbătoarea Înjumătățirii praznicului, este deja stabilită de către biserică. În sec. al V-lea Anatolie al Constantinopolului, în sec. al VII-lea Preacuviosul Andrei din Creta, în sec. al

¹ *Penticostar*, Ed. BOM, Orhei 1998, pag. 161-162, passim

² *Ibidem*. Vecernie, Doamne strigat-am..., Stihira 1, gl 4, pag. 153

VIII-lea Sf. Ioan Damaschin și Preacuviosul Teofan Mărturisitorul au cântat slujba Înjumătățirii praznicului cu cântece duhovnicești, care și astăzi sunt folosite de către Biserică”.³ La începutul sec. al VIII-lea în slujba Înjumătățirii Praznicului în unele stihiri apar și elemente liturgice pe care unii le-ar atribui Sf. Ilie al Ierusalimului sau Sf. Anatolie al Constantinopolului.⁴

În Biserica Ortodoxă se face pomenirea Înjumătățirii praznicului Cincizecimii, miercurea, în săptămâna a patra de după Duminica Slăbănogului, în a cărei atmosferă sfintele noastre slujbe ne țin timp de o săptămână. Această sărbătoare o prăznuim, precum am zis mai înainte, întru cinstirea celor două mari praznice, al Paștilor și al Rusaliilor „*Ca pe una ce le unește și le leagă pe amândouă*”.⁵ Multe din cântările de la Vecernie și Utrenie au în vedere tocmai această legătură: „*Apropiatu-s-a revărsarea cea din plin a dumnezeiescului Duh peste toți, precum este scris. Sorocul nemincinoasei făgăduințe, date Ucenicilor de Hristos, după Moartea, Îngroparea și Învierea Sa, ajungând la înjumătățire, vestește, adevărind, arătarea Mângâietorului*”.⁶

„*Cât de sfințită cu adevărat este sărbătoarea aceasta! Că rădăcină fiind a înjumătățirii praznicelor celor mari, este luminată dintr-amândouă părțile*”.⁷

„*Sosit-a, astăzi, înjumătățirea Cincizecimii, luminată dintr-o parte de dumnezeiasca lumină a dumnezeieștilor Paști, iar din cealaltă strălucind de harul Mângâietorului*”.⁸

Asupra modului în care a luat ființă sărbătoarea, precum și asupra poziției și cuprinsului ei ne lămurește pe deplin Sinaxarul praznicului, care ne spune următoarele: „...*Și aceasta sărbătoare a luat ființă astfel: După ce Hristos a săvârșit minunea cea mai presus de fire asupra slăbănogului, iudeii căutau să-L omoare, chipurile scandalizați din cauza Sâmbetei, căci sâmbăta se făcuse aceasta. Deci Iisus a plecat în Galileea și petrecând în munții de acolo, a săvârșit*

³ С.В. Булгаков, *Настольная Книга для Священно- церковно – Служителей*, Москва, 1993, часть I, pag. 658, passim

⁴ Leonid Uspensky și Vladimir Lossky, *Călăuziri în Lumea Icoanei*, traducere din limba engleză de Anca Popescu, Ed. Sophia, București, 2003, pag. 206, passim

⁵ *Penticostar*, op.cit., Sinaxar, pag. 161

⁶ *Ibidem*. Vecernie, Doamne strigat-am..., stihira 3, pag. 153

⁷ *Ibidem*. Utrenie, cântarea 5, canonul 1, oda 2, pag. 159

⁸ *Ibidem*. Utrenie, cântarea 6 canonul 1, oda 1, pag. 160

minunea săturării cu cinci pâini și doi pești a cinci mii de oameni, afară de femei și copii. Curând după aceea, sosind Sărbătoarea Corturilor (care la iudei era de asemenea un praznic mare), S-a suit în Ierusalim și se ferea să fie văzut de oameni. Dar la Înjumătățirea acestui praznic, mergând în templu, învăța pe oameni și toți cei ce se aflau acolo se minunau de învățătura Lui, și plini de ură, ziceau: Cum știe Acesta carte, fără să fi învățat? Dar El, fiind un nou Adam, avea aceeași știință, ca și Adam cel dintâi; apoi, iarăși, ca Dumnezeu, era plin de toată înțelepciunea. Deci toți cărteau și erau porniți spre uciderea Lui. Dar Iisus muștrându-i, ca pe unii, care numai se făceau că apără Sâmbăta, le-a zis: Pentru ce căutați să mă ucideți? Și aducând iarăși vorba despre cele spuse mai înainte, le-a zis: Dacă vă străduiți pentru lege, pentru ce vă mâniați asupra Mea? Că dacă am făcut pe om sănătos, sâmbăta, am făcut pentru că și Moise legiuiește aceasta, adică să fie dezlegată sâmbăta, când e vorba de tăierea împrejur. Deci, vorbindu-le multe despre aceasta, și dovedindu-Se pe Sine dătător al legii și deopotrivă cu Tatăl, în cea din urmă mare zi a praznicului a fost, cu toate acestea, lovit cu pietre de ei, dar piatra nu s-a atins nicidecum de El...”⁹ Avem în această mărturie, o dovadă în plus a faptului că sărbătorile noastre au fost așezate cu multă înțelepciune, poziția lor având o profundă fundamentare biblică, teologică și istorică.

Textul evanghelic citit la Înjumătățirea praznicului (In 7,14-36), începe cu cuvintele: „Iar înjumătățind-se praznicul S-a suit Iisus la templu și învăța” (In 7, 14). „Căci învățătura Mântuitorului este sfântă. Și unde în altă parte trebuia să I se audă glasul dumnezeiesc, dacă nu în locurile în care locuiește Dumnezeu? Deci Domnul nostru Iisus Hristos apare la mijlocul praznicului, precum s-a scris (In 7,14), venind ca Dumnezeu în locurile sfinite și închinat lui Dumnezeu, vorbește acolo poporului, deși S-a suit pe ascuns, precum și de pe acoperământul împăcării din cort se făcea pogorârea lui Dumnezeu pe ascuns, numai când venea timpul de a vorbi, dar precum atunci Dumnezeu vorbea numai lui Moise singur, așa și Hristos acum învață numai unicul neam al iudeilor și vorbea numai unui

⁹ Penticostar, op.cit., Sinaxar, pag. 161-162, s.q

popor, încă nefăcând harul comun tuturor neamurilor. Și foarte drept fericitul Evanghelist nu spune simplu că Hristos a venit, ci „S-a suit la templu”. Căci este un lucru înalt și superior ultimei răutăți intrarea în școală dumnezeiască și petrecerea în locurile sfinte. Iar chipul de acolo a trecut la noi în adevăr. Căci Hristos era Cel ce a sfințit templul. Și chip al acestui fapt a fost iarăși Moise, care a uns cortul cu untdelemn sfințit, precum s-a scris (Ieș.40,9), deși trebuia mai bine să se sfințească el”.¹⁰ „În pericopa evanghelică a zilei la care se referă Sf. Evanghelist Ioan” se leagă de evenimentul petrecut, „la mijlocul sărbătorii” corturilor. E vorba de sărbătoarea evreiască a Tebernacolului, celebrată toamna (Septembrie - Octombrie), timp de șapte sau opt zile, era prin urmare, cu totul distinctă de cea a Cincizecimii”.¹¹ Această sărbătoare pe vremea Mântuitorului era una de frunte care amintea intineranța și dependența evreilor, statorniciți în țara sfântă ce le era făgăduită, ei trebuiau să își amintească de dependența lor absolută față de Cel care îi conduse-se în vremea când erau nomazi. Că este o sărbătoare situată toamna ori în alt moment al anului nu ne interesează, dar ceea ce ne interesează este că sensul sărbătorii despre care vorbește Sf. Ioan se integrează perfect în sărbătoarea „Înjumătățirii praznicului Cincizecimii”, care prin excelență e ciclul celor cincizeci de zile împlinite de cincizecime. Biserica ortodoxă consideră că doar aici, în miezul sărbătorii Cincizecimii, își poate face auzită rezonanța liturgică a textului ioanic.¹² „Dacă este amintită înjumătățirea praznicului evreiesc al Tebernacolului la vremea înjumătățirii praznicului creștin, aceasta se întâmplă deoarece cuvintele lui Hristos, adică „Ziua cea din urmă - ziua cea mare a sărbătorii” (Ioan 7,37-39), se referă la venirea Duhului Sfânt, care avea să se pogoare după patima și Învierea Domnului. Iar textul evanghelic de la Cincizecime (Ioan 7,37-53) începe acolo unde se termină Înjumătățirea praznicului Cincizecimii și cuprinde făgăduința Duhului Sfânt sub chipul „râurilor de apă vie”. Această temă a „apei vii”, simbol al harului servește ca

¹⁰ Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, în colecția P.S.B., vol.41, Ed. Institutului Biblic de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 2000, pag. 463-464 passim

¹¹ Leonid Uspensky și Vladimir Lossky, op. cit., pag. 206

¹² Andre Scrima, *Biserica Liturgică*, traducere din limba franceză, cuvânt înainte și note de Anca Manolescu, Ed. Humanitas, București 2005, pag. 255-257, s.q.

lăitmotiv în slujba Înjumătățirii praznicului și justifică transpoziția cincizecimică a sărbătorii Corturilor”.¹³ „Iisus a stat între ei și a strigat, zicând: *Dacă însetează cineva să vină la Mine și să bea*”. (Ioan 7,37) Strigătul acesta străbate de la un capăt la altul întreaga slujbă a Înjumătățirii Cincizecimii. Lucrarea mântuitoare a Fiului lui Dumnezeu l-a avut în vedere pe om. Hristos s-a întrupat pentru a-l așeza pe acesta în demnitatea cea dintâi, pentru a reface comuniunea oamenilor între ei și cu Dumnezeu. În timp ce textele pentru slujbele Duminicilor Slăbănogului și Orbului, au în vedere mai mult comuniunea oamenilor între ei, necesitatea omului pentru om, slujbele de la Duminica Samaritencei și de la Înjumătățirea Praznicului, insistă asupra restabilirii comuniunii Dumnezeu-om. Dumnezeu s-a unit cu omul pentru a-i da acestuia posibilitatea de a se uni cu El. Sfinții Părinți ne spun că până la măsura la care Dumnezeu s-a făcut om, omul poate să se îndumnezeiască. Slujba Înjumătățirii Praznicului este o invitație adresată de Dumnezeu omului la a se sătura din apa cea vie, la a se îndumnezei. Aceasta se arată în Sedealna Praznicului¹⁴: „*Stând în mijlocul bisericii, la înjumătățirea praznicului, ai strigat dumnezeiește: Cel însetat să vină la Mine și să bea; că cea ce bea dintru această dumnezeiască apă a Mea, va izvorî din pânțele râurilor învățăturilor Mele; iar cel ce crede întru Mine, Care sunt trimis de dumnezeiescul Părinte, împreună cu Mine se va proslăvi. Pentru aceasta strigăm Ție: Slavă Ție Hristoase, Dumnezeule, că ai revărsat din destul apele iubirii Tale de oameni, peste robii Tăi*”.¹⁵

Hristos nu a venit doar pentru conașionalii și contemporanii Săi, ci pentru întreaga umanitate. Izvoarele dumnezeirii, din care țâșnește apa cea vie, ce alină setea duhovnicească, El le-a încredințat Bisericii Sale.¹⁶ Acestea se afirmă la Utrenie prin Cântarea a 3-a a Canonului întâi: „*Deschis-ai Bisericii izvoarele apelor celor de viață făcătoare, Bunule, strigând: De însetează cineva, să vie la Mine degrab și să bea*”.¹⁷ Aceste izvoare ale apelor de viață făcătoare ale Bisericii, nu sunt altceva decât apele botezului și pâraiele Sângelui lui Hristos

¹³ Leonid Uspensky și Vladimir Lossky, op.cit., pag. 206

¹⁴ <http://cbrom.de/Teza-RO/VB.htm>

¹⁵ *Penticostar*, op.cit. Utrenie, Sedealna, gl 8, pag. 151

¹⁶ <http://cbrom.de/Teza-RO/VB.htm>

¹⁷ *Penticostar*, op.cit. Utrenie, cântarea 3, canonul 1, oda 1, pag. 157

revărsate în întreaga lume din potirul împărtășirii. Prin Botez și Euharistie Biserica oferă tuturor celor însetați viața veșnică, unirea cu Dumnezeu, lucru pe care știindu-l ne adresăm Mântuitorului cerându-i să se milostivească și de noi, dându-ne, prin mijlocirea pâraielor sângiurilor sale, curățire de păcate, puterea Duhului și viață veșnică. Acestea se arată mai clar în Condacul și Icosul praznicului¹⁸: „Înjumătățindu-se praznicul legii, Făcătorule a toate și Stăpâne, ai zis către cei ce erau de față, Hristoase Dumnezeule: Veniți și scoateți apa nemuririi! Pentru aceasta la Tine cădem și cu credință strigăm: Dăruiește nouă îndurările Tale, că Tu ești Izvorul vieții noastre”.¹⁹ „Sufletul meu cel înțelenit în fărădelegile greșelilor, adapă-l cu pâraiele sângiurilor Tale și-l arată roditor de fapte bune. Că Tu ai zis tuturor să vină la Tine, Cuvinte al lui Dumnezeu Preasfinte, și să scoată apa nestricăciunii, cea vie, care spală păcatele celor ce laudă slăvita și dumnezeiasca Ta Înviere; dând, Bunule, puterea Duhului, care cu adevărat S-a pogorât de sus peste Ucenicii Tăi, celor ce Te cunosc pe Tine Dumnezeu; că Tu ești Izvorul vieții noastre”.²⁰ Să alergăm prin urmare la Mântuitorul, la Biserica Sa, pentru a ne împărtăși de roadele Jertfei Sale, pentru a ne îndumnezei.

Chiar dacă la sărbătorirea Înjumătățirii praznicului Cincizecimii se face și o revelație a Sfintei Treimi, totuși, în centrul ei se află Iisus Hristos, a doua Persoană Treimică, Fiul lui Dumnezeu, Care l-a vindecat pe slăbănog, a înmulțit pâinile în pustie și la Sărbătoarea Corturilor a învățat în templu pe oameni. Cele mai multe din stihirile din Cântările Utreniei, pentru slujba acestei sărbători, îl prezintă pe Fiul lui Dumnezeu întrupat și activitatea Lui divino-umană.²¹

„Mari binefaceri strălucesc nouă, Stăpâne, din dumnezeiasca Ta Întrupare, cea mai presus de minte; daruri și haruri și dumnezeiești străluciri, cu dărnicie, izvorăsc”.²²

¹⁸ <http://cbrom.de/Teza-RO/VB.htm>

¹⁹ *Penticostar*, op.cit. Utrenie, Condac, pag. 161

²⁰ *Penticostar*, op. cit. Utrenie, Icos, pag. 161

²¹ <http://cbrom.de/Teza-RO/VB.htm>

²² *Penticostar*, op. cit. Utrenie, cântarea 1, canonul 1, oda 1, pag. 156

„Izvor veșnic de viață adevărată fiind, Doamne, Tu ești învierea noastră; voind Te-ai ostenit, Mântuitorul meu și de bună voie ai însetat; legilor firii supunându-Te și în Sihar venind trupește, ai cerut Samarinencei apă să bei”.²³

„Iisuse, cela ce porți grija tuturor marginilor lumii, suitu-Te-ai în biserică și ai învățat pe mulțimi cuvântul adevărului, înjumătățindu-se praznicul, precum strigă Ioan”.²⁴

„Lucrul Tatălui ai săvârșit, cu faptele ai adevărit cuvintele Tale, vindecări și semne săvârșind, Mântuitorule; ai îndreptat pe slăbănog, pe leproși i-ai curățit și pe cei morți ai înviat”.²⁵

„Fiul cel fără de început S-a făcut început, că luând firea noastră, S-a făcut om; iar la mijlocul praznicului a învățat zicând: Alergați la izvorul cel pururea curgător, ca să scoateți viață”.²⁶

Toate cântările acestui praznic, deși îl au în centru pe Hristos și lucrarea Lui, pun în evidență faptul că tot ce a făcut El, avea în vedere venirea Duhului Sfânt. Opera lui Hristos pe pământ a fost o parte a lucrării Sfintei Treimi, în raport cu omul, cu întreaga creație.²⁷ *„Ca un Dumnezeu având putere peste toate, și ca un Puternic surpând tăria morții, ai făgăduit, Hristoase, a trimite pe Duhul Sfânt, Care din Tatăl purcede”.²⁸* Acestea știindu-le, ne străduim și noi a ne învrednici de lucrarea mântuitoare a Treimii. *„Luminându-ne, fraților, cu Învierea Mântuitorului Hristos și ajungând la înjumătățirea praznicului stăpânesc, să păzim cu curăție poruncile lui Dumnezeu; ca să ne învrednicim să prăznuim și Înălțarea și să ne bucurăm de venirea Sfântului Duh”.²⁹*

Praznicul Înjumătățirii este o urmare a unei tradiții iudaice de a prăznuși înjumătățirea oricărei perioade (tot de aici avem perioada înjumătățirii postului) și

²³ *Ibidem.* Utrenie, cântarea 1, canonul 2, oda 4, pag. 156

²⁴ *Ibidem.* Utrenie, cântarea 6, canonul 2, oda 1, pag. 161

²⁵ *Ibidem.* Utrenie, cântarea 6, canonul 2, oda 3, pag. 161

²⁶ *Penticostar*, op.cit. Utrenie, cântarea 6, canonul 2, oda 4, pag. 161

²⁷ <http://cbrom.de/Teza-RO/VB.htm>

²⁸ *Penticostar*, op.cit. Utrenie, cântarea 4, canonul 1, oda 3, pag. 158

²⁹ *Ibidem.* Utrenie, Laude, Slavă... Și acum..., pag. 167

scoate în evidență în mod deosebit demnitatea și slujirea învățătoarească a Mântuitorului.

„La Utrenie la cântarea a noua nu cântăm: Ceea ce ești mai cinstită...”, ci punem Irmoasele fiecărui Canon de câte două ori și pe urmă Irmosul Canonului al doilea, glas 8: *Străin lucru este maicilor fecioria...* și se face o închinăciune. După Cântarea a noua punem Luminânda Praznicului (de trei ori). La Laude punem *Toată suflarea...*, cu Stihirile Praznicului pe patru, glas 4: *înțelepciunea, puterea și raza Tatălui...*, *Slavă...Și acum... Luminându-ne, fraților...* Apoi Doxologia mare și Otpustul, Ceasul 1 și celelalte după rânduiala lor obișnuită.

La Liturghie punem Fericirile din primul Canonul al Praznicului de la Cântarea a treia, pe patru și din al doilea Canon de la Cântarea a șasea, pe patru.”³⁰ Prin citirea Apostolului la Liturghie în ziua Înjumătățirii, Biserica predică dumnezeiasca înțelepciune, puterea și slava Înviatului în puterea harică și înțelepciunea sfinților Apostoli Pavel și Varnava, pe care pentru minunea vindecării slăbănogului și înțeleapta predică poporul păgân i-au numit dumnezei. Apostolul Varnava era numit zeu, iar Apostolul Pavel era numit – Hermes.³¹ Are Axion special preluat de la Nașterea Maicii Domnului din 8 septembrie, se cântă Irmosul: *Străin lucru este maicilor fecioria...*, pe care îl cântăm și la Odovania înjumătățirii. Iar în celelalte zile (intermediare,) cântăm: *Luminează-te, Luminează-te....* Chinonicul este special: *Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine rămâne și Eu întru el, a zis Domnul, Aliluia* (de trei ori).³² Amintindu-ne în săptămâna slăbănogului de sfințirea apei de Înger în scaldătoarea Siloamului și mai ales dumnezeiasca învățătură a Domnului Iisus Hristos, rostită de El la Cincizecime, prin care conferă apei, „dătătoare păcătosului, însetat de mântuire, viață și înțelepciune”, Biserica la Liturghie săvârșește sfințirea aghesmei mici, rugând pe Dumnezeu să potolească setea

³⁰ *Tipicul Sf. Sava, text și comentariu Liturgic*, vol. I, diortorisire, introducere și note: Monah Petru Pruteanu, Ed. Credința Noastră, 2003, pag. 218

³¹ Протоиерей Григорий Дебольский, *Дни Богослужения Православной Кафолической Восточной Церкви*, Ed. Харвест 2002, pag. 757

³² *Tipicul Sf. Sava, text și comentariu Liturgic*, op. cit., pag. 218

sufletelor credincioșilor cu apa bunei credințe, „Că toți”, - a strigat El, - „cei însetați să vină la Mine și să bea” (Ioan 7,37). Astfel vechiul obicei de a turna apă pe jertfelnic, este înlocuit de Biserică cu drumul Crucii făcut până la râuri și sfințirea apei.³³

La masă se face mare mângâiere fraților și se prăznuiește Praznicul acesta 8 zile. În această zi și monahii au dezlegare la Pește. Slujba Odovaniai acestui Praznic se va face întocmai în Miercurea Săptămânii a cincia. Singura diferență este că nu se va face Procesiune cu cădelnița și nu se vor pune Paremiile. Slujba Sfântului din ziua Odovaniai se va pune la Pavecerniță, afară de cazul când avem un Sfânt cu Polieleu.³⁴

În această sărbătoare a ”Înjumătățirii praznicului Biserica prezintă două feluri de icoane. Prima datează din sec. al XIV-lea, aparținând Bisericii Sf. Teodor Stratilat din Novgorod, iar a doua aparține Școlii din Novgorod din secolul al XV-lea. Date despre prima icoană nu avem, dar știm că icoana ni-L prezintă pe Hristos cu barbă, care se referă la evenimentul „mijlocul praznicului Tebernacolului”. A doua icoană, care este în imagine ni-L prezintă pe Hristos la vârsta de 12 ani învățând în templu. Hristos se adresează bătrânilor poporului, nu stă în picioare ca în ultima zi a sărbătorii, ca atunci când vorbea despre „apa cea vie”, ci stă așezat în mijloc pe o exedra semicirculară. De o parte și de alta a lui Hristos, stau 6 bătrâni cu mahrame de in pe cap, așezați 3 câte 3, formând două grupuri bine echilibrate. Iisus este în centru, deoarece Dumnezeu este în centrul tuturor celor văzute și nevăzute. Deoarece Hristos este a șaptea persoană, ni se dă de înțeles că cifra șapte simbolizează perfecțiunea. În același timp cifra șapte se poate interpreta și în felul următor: de la Paști la Cincizecime sunt șapte săptămâni, reprezentate de cele șapte personaje. Bătrânii reprezentați în imaginea icoanei au o atitudine ce exprimă uimire, lucru, care ne face să credem că icoana ar vrea doar să ilustreze un pasaj din Evanghelia zilei: „Deci se mirau iudeii, zicând: Cum știe acesta carte

³³ Протоиерей Григорий Дебольский, op.cit., pag. 757

³⁴ *Tipicul Sf. Sava, text și comentariu Liturgic*, op. cit., pag. 218

nefiind învățat” (Ioan 7, 15).³⁵ „Nu se mirau iudeii fără motiv, dar cuvântul lor este spus cu meșteșug și totuși pornit dintr-o rea intenție, căci se cuvenea ca privindu-L, să fie uimiți de cel ce se deosebea prin cuvânt și prin cunoștință, ca îmbogățind urechea nu din învățătură dobândită. Deci iudeii sunt uimiți – deși nu sunt încă deschiși Mântuitorului ca Dumnezeu prin fire, ci încă numai ca unui simplu Om – de îmbogățire ce o ducea și se mirau de înțelepciunea Lui pe care o pricinuia, știindu-L lipsit de deprinderea dobândită prin citiri și învățătură de carte. Dar și în acestea se văd împreună cu altele, o dovadă a lipsei de minte a iudeilor, căci nu vedeau nimic în faptul că înțelepciunea, care toate le-a întocmit cu meșteșug, adică cuvântul Unul Născut al Lui Dumnezeu n-are nevoie de carte.”³⁶

Hristos are clar o atitudine de învățător prin gestul mâinii drepte și ține un sul în mâna stângă. Aici este reprezentat cu trăsăturile unui adolescent fără barbă, așa cum trebuie să fie la vârsta de 12 ani, așezat în templu printre învățători, uimindu-i pentru prima oară cu înțelepciunea Lui. (Luca 2,41-50) Dacă trăsăturile lui Iisus - Emanuel din icoana Înjumătățirii Praznicului amintesc de prima manifestare a înțelepciunii Lui dumnezeiești din templul Ierusalimului, relatată de Sf. Luca, aceasta nu substituie ultima mărturie a lui Mesia, ținută în același templu, ci vrea să lege începutul de sfârșit și să demonstreze unitatea învățăturii Fiului Lui Dumnezeu, trimis în lume de Tatăl. (Luca 49: „... fiindcă nu ați știut că în cele ce sunt ale Tatălui meu se cade Mie să fiu?” și cântarea a șasea a Canonului Înjumătățirii Praznicului: „*În Biserică venind, Hristoase, ai grăit adunării iudeilor, descoperindu-le slava Ta și mai înainte arătându-le fireasca Ta unire cu Tatăl*”). La toate vârstele vieții Sale pământești, Hristos rămâne aceeași înțelepciune Ipostatică a Tatălui, care s-a arătat prima dată învățătorilor Legii, pe când era adolescent. Iisus – Emanuel din icoana Înjumătățirii Praznicului corespunde cântărilor sărbătorilor care vorbesc despre „Înțelepciunea Lui Dumnezeu – ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ” - venit în mijlocul sărbătorii ca să făgăduiască apa nemuririi. Icoana are o compoziție frumoasă și sobră. O atenție deosebită se poate observa în culori: „Slăvita îmbrăcăminte a Lui Hristos, în ocră cu raze aurii, cele

³⁵ Leonid Uspensky și Vladimir Lossky. op.cit., pag. 207, s.q.

³⁶ Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, op.cit., pag. 465

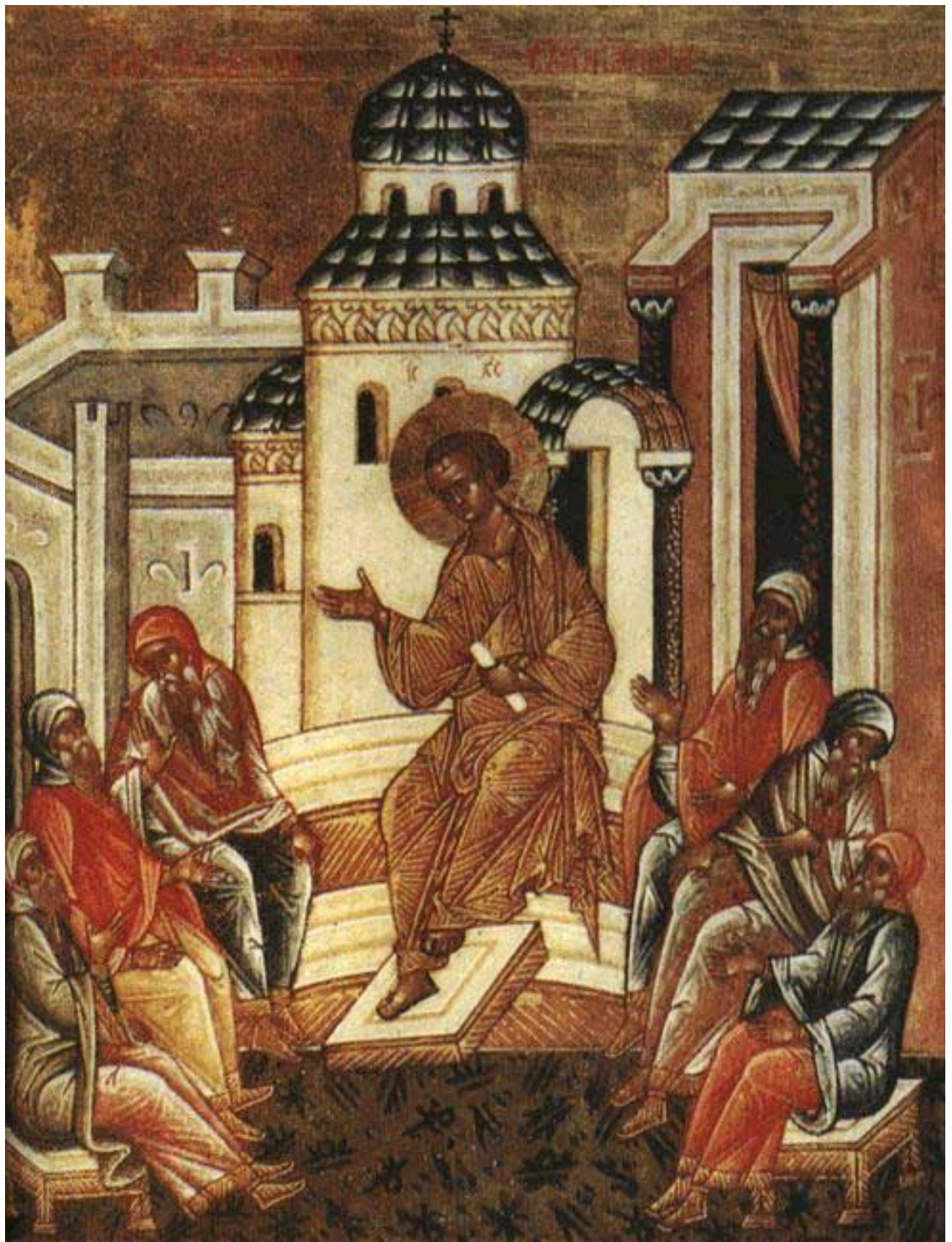
trei culori din veșmintele bătrânilor - vermillion, stacojiu și verde, mahrama albă de in de pe cap, la fel fondul alb al zidului din spatele lui Hristos, dau o impresie bogată privirii .”³⁷

Deci praznicul Cincizecimii îl are în centru pe Hristos și lucrarea Lui. Opera lui Hristos pe pământ a fost o parte a lucrării Sfintei Treimi, în raport cu omul, cu întreaga creație. Astfel, Hristos a venit în lume, împlinind voința Tatălui, iar după terminarea lucrării Sale pe pământ se va înălța din nou la Tatăl pentru a ni-L trimite nouă pe Duhul Sfânt, Cel care să mențină nesecate izvoarele Jertfei Sale și să le facă pururea curgătoare prin Biserica întemeiată de Hristos. Deci, multe auzind la slujba Înjumătățirii Praznicului Cincizecimii, îl mărturisim și noi pe Hristos ca fiind viața și mântuirea noastră, a celor credincioși³⁸: „*Tu ești cu adevărat Hristos, care ai venit în lumea aceasta, de la Care este mântuirea și iertarea greșelilor părintești; Tu ești cu adevărat Viața celor ce cred întru Tine*“.³⁹ *Amin*

³⁷ Leonid Uspensky și Vladimir Lossky, op. cit., pag.207-208, s.q.

³⁸ <http://cbrom.de/Teza-RO/VB.htm>

³⁹ *Penticostar*, op.cit., Utrenie, cântarea 8, canonul 2, oda 3, pag. 167

Icoană rusească a Înjumătățirii

Icoană coptă a Înjumătățirii

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

1. *Biblia*, Ed. BOM, Chișinău 2004
2. *Penticostar*, Ed. BOM, Orhei 1998
3. С. В. Булгаков, *Настольная Книга для Священно-церковно- Служителей*, часть I, Издательский Отдел Московского Патриархата, 1993
4. *Sf. Chiril al Alexandriei, Comentariu la Evanghelia Sf. Ioan*, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, în colecția P.S.B., vol. 41, Ed. Institutului Biblic de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 2000
5. Протоиерей Дебольский Григорий, *Дни Богослужения Православной Кафолической Восточной Церкви*, Ed. Харвест 2002
6. Monah Petru Pruteanu, *Tipicul Sf. Sava*, text și comentariu Liturgic, vol. I, diortorisire, Ed. Credința Noastră, 2003
7. Scrima Andre, *Biserica Liturgică*, traducere din limba franceză, cuvânt înainte și note de Anca Manolescu, Ed. Humanitas, București 2005
8. Uspensky Leonid și Vladimir Lossky, *Călăuziri în Lumea Icoanei*, traducere din limba engleză de Anca Popescu, Ed. Σοφία, București, 2003
9. <http://cbrom.de/Teza-RO/VB.htm>
10. <http://www.brocgaus.ru/text/081/207.htm>